

ಅಥ ಸಡಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

|| ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ ||

ಯಥಾ ಯಥಾ ಪ್ರಯಾಗಸ್ಯ ನಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕಥ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ |
ತಥಾ ತಥಾ ಪ್ರಮುಚ್ಛೇಹಂ ಸರ್ವಪಾಪೈರ್ನ ಸಂಶಯಃ || ೧ ||

ಭಗವ್ ಕೇನ ವಿಧಿನಾ ಗಂತವ್ಯಂ ಧರ್ಮನಿಶ್ಚಯೈಃ |
ಪ್ರಯಾಗೇ ಯೋ ವಿಧಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಮುನೇ || ೨ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ||

ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ರಾಜಂಸ್ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾವಿಧಿಕ್ರಮಂ |
ಆರ್ಷೇಣ ವಿಧಿನಾನ್ವೇನ ಯಥಾದೃಷ್ಟಂ ಯಥಾಶ್ರುತಂ || ೩ ||

ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾರ್ಥೀ ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ನರಃ ಕ್ವಚಿತ್ |
ಬಲೀವರ್ಧಸಮಾರೂಢಃ ಶೃಣು ತಸ್ಯಾಸಿ ಯತ್ಪಲಂ || ೪ ||

೧. ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.—ಓ ಮುನಿವರ್ಯಾ, ನೀನು ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೨. ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನೇ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೃಢಬುದ್ಧಿಯಿರತಕ್ಕವರು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ವಿಧಾನವು ಹೇಗೆ? ಅಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಿಗಳಾವುವು? ಓ ಮಹಾಮುನೀ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

೩. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದನು.—ಓ ಧರ್ಮರಾಜಾ, ನಾನು ಕಂಡಂತೆ, ಕೇಳಿರುವಂತೆ ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

೪. ವಾಹನಾರೂಢನಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಯಾವನಾದರೂ ಮನುಜನು ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣಂ

ನರಕೇ ವಸತೇ ಘೋರೇ ಗವಾಂ ಕ್ರೋಷ್ಯಾ ಹಿ ದಾರುಣೇ |
 ಸಲಿಲಂ ನ ಚ ಗೃಹ್ಣಂತಿ ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ || ೫ ||

ಯಸ್ತು ಪುತ್ರಾಂಸ್ತಥಾ ಬಾರ್ಲಾ ಸ್ನಾಪಯೇತ್ಪಾಯಯೇತ್ತಥಾ |
 ಯಥಾತ್ಮನಾ ತಥಾ ಸರ್ವಂ ದಾನಂ ವಿಸ್ರೇಷು ದಾಪಯೇತ್ || ೬ ||

ಐಶ್ವರ್ಯಲೋಭಮೋಹಾದ್ವಾ ಗಚ್ಛೇದ್ಯಾನೇನ ಯೋ ನರಃ |
 ನಿಷ್ಕಲಂ ತಸ್ಯ ತತ್ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯಾನಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ || ೭ ||

ಗಂಗಾಯಮುನಯೋರ್ಮಥೈ ಯಸ್ತು ಕನ್ಯಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ |
 ಅರ್ಷೇಣೈವ ವಿವಾಹೇನ ಯಥಾವಿಭವಸಂಭವಂ || ೮ ||

ಉತ್ತರಾಃ ಸ ಕುರ್ವಾ ಗತ್ವಾ ಮೋದತೇ ಕಾಲಮುಕ್ಷಯಂ |
 ಪುತ್ರಾಃ ದಾರಾಂಶ್ಚ ಲಭತೇ ಧಾರ್ಮಿಕಾಃ ರೂಪಸಂಯುತಾಃ || ೯ ||

೫. ಎತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವಾತನು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಅವನಿಂದ ತಿಲೋದಕವನ್ನೂ ಸಹ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೬. ತನ್ನಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ, ಹುಡುಗರೂ ಗಂಗಾಯಮುನಾನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಪವಿತ್ರೋದಕವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಅವರ ಕೈಯಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

೭. ಸಂಪತ್ತಿನ ಮದದಿಂದಲೋ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಗೆ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವವನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಗೆ ಯಾನವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಬಾರದು.

೮. ಗಂಗಾ ಯಮುನೆಗಳ ಮಧ್ಯದೇಶವಾದ ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವಾತನು ಆ ಸತ್ಕರ್ಮದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನರಕದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಹ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡನು.

೯. ಅವನು ಉತ್ತರ ಕುರುದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲ ಸುಖದಿಂದಿರುವನು. ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ರೂಪವಂತರೂ ಆದ ಪಕ್ಷೀಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ತತ್ರ ದಾನಂ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಂ ಯಥಾವಿಭವಸಂಭವಂ ತೇನ ತೀರ್ಥಫಲಂ ಚೈವ ವರ್ಧತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ತಿಷ್ಠತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಸ್ಥವಂ	೧೦
ವಟಿಮೂಲಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯಸ್ತು ಪ್ರಾಣಾಃ ವಿಮುಂಚತಿ ಸರ್ವಲೋಕಾನತಿಕ್ರಮ್ಯ ರುದ್ರಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ	೧೧
ತತ್ರ ತೇ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾಸ್ತುಪಂತಿ ರುದ್ರಸಂಶ್ರಿತಾಃ ನಿರ್ದಹಂತಿ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ವಟಿಮೂಲಂ ನ ದಹ್ಯತೇ	೧೨
ನಷ್ಟಚಂದ್ರಾರ್ಕಭುವನಂ ಯದಾ ಚೈಕಾರ್ಣವಂ ಜಗತ್ ಸ್ಥೀಯತೇ ತತ್ರ ವೈ ವಿಷ್ಣುರ್ಯಜಮಾನಃ ಪುನಃ ಪುನಃ	೧೩
ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವಾ ಋಷಯಃ ಸಿದ್ಧ ಚಾರಣಾಃ ಸದಾ ಸೇವಂತಿ ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಗಂಗಾಯಮುನಸಂಗಮಂ	೧೪

೧೦. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರಾ, ಆತನು ಮಹಾಪ್ರಳಯದ ವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವನು.

೧೧. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಷಯವಟವೆಂಬ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಮರಣಹೊಂದು ವಾತನು ಶುಭಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು.

೧೨. ಏಕಾದಶ ರುದ್ರ, ಸಹಿತರಾಗಿ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು ಅಲ್ಲಿ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಆ ವಟವೃಕ್ಷದ ಮೂಲವು ಮಾತ್ರ ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ.

೧೩. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೂ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳೂ ಅಳಿದು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಯ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾಗ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೧೪. ದೇವತೆಗಳು, ದಾನವರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಋಷಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಚಾರಣರು ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮದ ಆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣಂ

ತತೋ ಗಚ್ಛೇತ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಯಾಗಂ ಸಂಸ್ತುವಂಶ್ಚ ಯತ್ |
ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇನಾ ಋಷಯಃ ಸಿದ್ಧ ಚಾರಣಾಃ ||೧೫||
ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ಸಿತರೋ ಲೋಕಸಂಮತಾಃ |
ಸನತ್ಕುಮಾರಪ್ರಮುಖಾಸ್ತಥೈವ ಪರಮರ್ಷಯಃ ||೧೬||
ಅಂಗಿರಃಪ್ರಮುಖಾಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯಃ ಪರೇ |
ತಥಾ ನಾಗಾಃ ಸುಪರ್ಣಾಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಖೇಚರಾಶ್ಚ ಯೇ ||೧೭||
ಸಾಗರಾಃ ಸರಿತಃ ಶೈಲಾ ನಾಗಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾಶ್ಚ ಯೇ |
ಹರಿಶ್ಚ ಭಗವಾನಾಸ್ತೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಪುರಸ್ಕರಃ ||೧೮||
ಗಂಗಾಯಮುನಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಜಘನಂ ಸ್ಮೃತಂ |
ಪ್ರಯಾಗಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಂ |
ತತಃ ಪುಣ್ಯತನುಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಭಾರತ ||೧೯||
ಶ್ರವಣಾತ್ಸ್ಯ ತೀರ್ಥಸ್ಯ ನಾನುಸಂಕೀರ್ತನಾದಪಿ |
ಮೃತ್ತಿಕಾಲಂಭನಾದ್ವಾಪಿ ನರಃ ಸಾಪಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ||೨೦||

೧೫-೧೮. ಅದುದರಿಂದ, ಓ ಮಹಾರಾಜಾ, ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು, ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಸಾಧ್ಯರು, ಲೋಕಪೂಜ್ಯರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಸನತ್ಕುಮಾರನೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಮರ್ಷಿಗಳು, ಅಂಗಿರಸ ಮುಂತಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು, ನಾಗರು, ಗರುಡರು, ಸಿದ್ಧರು, ಖೇಚರರು, ಸಾಗರಗಳು, ನದಿಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ವಿದ್ಯಾಧರರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವರು. ಪ್ರಜಾಪತಿಹಿತನಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೧೯. ಗಂಗಾಯಮುನೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರವು ಭೂದೇವಿಯ ಜಘನವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಎಲೈ ಭೂಪೋತ್ತಮನೇ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೨೦. ಆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಲಿ, ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು (ಮಣ್ಣನ್ನು) ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣಮಾಡಲಿ ಮನುಜನು ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ತತ್ರಾಭಿಷೇಕಂ ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸಂಗಮೇ ಶಂಸಿತವ್ರತಃ |
 ತುಲ್ಯಂ ಫಲಮನಾವೋತಿ ರಾಜಸೂಯಾಶ್ಚಮೇಧಯೋಃ ||೨೧||
 ನ ದೇವವಚನಾತ್ತಾತ ನ ಲೋಕವಚನಾತ್ತಥಾ |
 ಮತಿರುತ್ಕ್ರಮಣೇಯಾ ತೇ ಪ್ರಯಾಗಗಮನಂ ಪ್ರತಿ ||೨೨||
 ದಶ ತೀರ್ಥಸಹಸ್ರಾಣಿ ಷಷ್ಠಿಕೋಟಿಸ್ತಥಾ ಪರಾಃ |
 ತೇಷಾಂ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮುತ್ರೈವ ತತಸ್ತು ಕುರುನಂದನ ||೨೩||
 ಯಾ ಗತಿಯೋಗಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸತ್ಯಸ್ಥಸ್ಯ ಮನೀಷಿಣಃ |
 ಸಾ ಗತಿಸ್ತಜತಃ ಪ್ರಾಣಾಃ ಗಂಗಾಯಮುನಸಂಗಮೇ ||೨೪||
 ನ ತೇ ಜೀವಂತಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿಂಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ |
 ಯೇ ಪ್ರಯಾಗಂ ನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಂಚಿತಾಃ ||೨೫||

೨೧. ಆ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾತನ ವ್ರತಗಳು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗುವುವು. ರಾಜಸೂಯ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಫಲವನ್ನು ಅವನು ಪಡೆಯುವನು.

೨೨. ಅಪ್ಪಾ, ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಹೇಳಲಿ, ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯರು ಯಾರೇ ಹೇಳಲಿ ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪಡಿಸಬೇಡ.

೨೩. ಕುರುನಂಶತಿಲಕನಾದ ಓ ಧರ್ಮರಾಜಾ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಇನ್ನೂ ಉಳಿದ ಅರವತ್ತು ಕೋಟಿ ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಈ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇರಿಸಿರುವುವು.

೨೪. ಯೋಗನಿರತನಾಗಿ ಸತ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿ ಅಚಲಬುದ್ಧಿಯಿಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಯಾವ ಸದ್ಗತಿಯು ದೊರಕುತ್ತದೆಯೋ, ಅದೇ ಗತಿಯು ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮ ದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆಯುವಾತನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

೨೫. ಓ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಿಜವಾಗಿ ಜೀವವಂತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಂತೆ ಮೋಸಹೋದವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಮಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಏವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಪ್ರಯಾಗಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಶಶಾಂಕ ಇವ ರಾಹುಣಾ	೨೬
ಕಂಬಲಾಶ್ವತರೌ ನಾಗೌ ವಿಪುಲೇ ಯಮುನಾತಟೇ ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚ ಪೀತ್ವಾ ಚ ಸರ್ವಸಾಪ್ಯೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ	೨೭
ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ಚ ಸಂಸ್ಥಾನಂ ಮಹಾದೇವಸ್ಯ ವಿಶ್ರುತಂ ನರಸ್ತಾರಯತೇ ಸರ್ವಾ ದಶ ಪೂರ್ವಾ ದಶಾಪರಾ	೨೮
ಕೃತ್ವಾಭಿಷೇಕಂ ತು ನರಃ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಮನಾವ್ನೋತಿ ಯಾವದಾಭೂತಸಂಪ್ಲವಂ	೨೯
ಪೂರ್ವಸಾರ್ಥೈಃ ತು ಗಂಗಾಯಾಸ್ತ್ರಿಸು ಲೋಕೇಷು ಭಾರತ ಕೂಪಂ ಚೈವ ತು ಸಾಮುದ್ರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಂ ಚ ವಿಶ್ರುತಂ	೩೦

೨೬. ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು, ರಾಹುವಿನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೨೭. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಬಲ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತರರೆಂಬ ನಾಗರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆ ಪವಿತ್ರಜಲವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪವೊಂದೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ.

೨೮. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಹಾದೇವನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ತಲೆಯ ವಂಶಜರನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವನು.

೨೯. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು; ಮಹಾಪ್ರಳಯದ ವರೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವನು.

೩೦. ಗಂಗಾನದಿಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಾದರೋ, ಸಮುದ್ರಕೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಜಿತಕ್ರೋಧಸ್ತಿರಾತ್ರಂ ಯದಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವಸಾಪವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್	೩೧
ಉತ್ತರೇಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಾದ್ಭಗೀರಥ್ಯಾಸ್ತು ಪೂರ್ವತಃ ಹಂಸಪ್ರಪತನಂ ನಾನು ತೀರ್ಥಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಂ	೩೨
ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಭಾರತ ಯಾನಚ್ಚಂದ್ರಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ತಾನತ್ಸರ್ವೇ ಮಹೀಯತೇ	೩೩
ಉರ್ವಶೀರಮಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ವಿಪುಲೇ ಹಂಸಸಾಂಡುರೇ ಪರಿತ್ಯಜತಿ ಯಃ ಪ್ರಾಣಾಂಘ್ರಾಣು ತಸ್ಯಾಪಿ ಯತ್ಫಲಂ	೩೪
ಷಷ್ಠಿವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಷಷ್ಠಿವರ್ಷಶತಾನಿ ಚ ಸೇವ್ಯತೇ ಪಿತೃಭಿಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ನರಾಧಿಪ	೩೫

೩೧. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ, ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಅವನು ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನಾಗುವನು; ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೩೨. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ತೀರ್ಥದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಗಂಗಾನದಿಯ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಂಸಪ್ರಪತನವೆಂಬ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವುಂಟು. ಅದು ಲೋಕತ್ರಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

೩೩. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಭರತವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೇ, ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಿರುವ ನೆರೆಗೂ ಆತನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗುವನು.

೩೪. ಉರ್ವಶೀರಮಣವೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಹಂಸಗಳಿಂದ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವವನಿಗೆ ಬರುವ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

೩೫. ಓ ನರೇಂದ್ರಾ, ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರದ ಆರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆತನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಪಿತೃಗಳೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುವನು.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಮಯಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಉರ್ವಶೀಂ ತು ಸದಾ ಪಶ್ಯೇತ್ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ನರೋತ್ತಮ ಪೂಜ್ಯತೇ ಸತತಂ ಪುತ್ರ ಋಷಿಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರೈಃ	೩೬
ತತಃ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಃ ಕ್ಷೇಣಕರ್ಮಾ ದಿವಶ್ಚ್ಯುತಃ ಉರ್ವಶೀಸದೃಶೀನಾಂ ತು ಕನ್ಯಾನಾಂ ಲಭತೇ ಶತಂ	೩೭
ಮಧ್ಯೇ ನಾರೀಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಬಹೂನಾಂ ಚ ಪತಿರ್ಭವೇತ್ ದಶಗ್ರಾಮಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಭವತಿ ಭೂಮಿಪಃ	೩೮
ಕಾಂಚೀನೂಪುರಶಬ್ದೇನ ಸುಪ್ರೋಕ್ತಸೌ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧತೇ ಭುಕ್ತ್ವಾ ತು ವಿಪುರ್ಲಾಭೋಗಾಂಸ್ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಭಜತೇ ಪುನಃ	೩೯
ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರೋ ನಿತ್ಯಂ ನಿಯತಃ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಃ ಏಕಂ ಕಾಲಂ ತು ಭುಂಜಾನೋ ಮಾಸಂ ಭೂಮಿಪತಿರ್ಭವೇತ್	೪೦

೩೬. ರಾಜಾ, ಅವನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ವತ್ಸಾ, ಋಷಿಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಕಿನ್ನರರು ಇವರೆಲ್ಲ ಆತನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೩೭. ಸುಕೃತದ ಫಲವೆಲ್ಲ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವನು. ಉರ್ವಶಿಯಂತೆ ರೂಪವತಿಯರಾದ ನೂರಾರು ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೩೮. ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವರ ನಡುವೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವನು; ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅರಸನಾಗುವನು.

೩೯. ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತ ರಮಣಿಯರ ಡಾಬುಗಳ ಮತ್ತು ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗಳ ಮಧುರನಾದದಿಂದ ಅವನು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವನು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮರಳಿ ಆ ಪ್ರಯಾಗತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

೪೦. ನಿತ್ಯವೂ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನಿಯಮವಂತನಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತೀರ್ಥವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜನಾಗುವನು.

ಸುವರ್ಣಾಲಂಕೃತಾನಾಂ ತು ನಾರೀಣಾಂ ಲಭತೇ ಶತಂ |
ಸೃಥಿನ್ಯಾಮಾಸಮುದ್ರಾಯಾಂ ನುಹಾಭೂಮಿಪತಿರ್ಭವೇತ್ ||೪೧||
ಧನಧಾನ್ಯಸಮಾಯುಕ್ತೋ ದಾತಾ ಭವತಿ ನಿತ್ಯಶಃ |
ಭುಕ್ತ್ವಾ ತು ವಿಪುರ್ಲಾ ಭೋಗಾಂಸ್ತತ್ತೀರ್ಥಂ ಲಭತೇ ಪುನಃ ||೪೨||
ಅಥ ಸಂಧ್ಯಾವಟೇ ರಮ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |
ಉಪವಾಸೀ ಶುಚಿಃ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕನುನಾಪ್ನುಯಾತ್ ||೪೩||
ಕೋಟೀರ್ಥಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯಸ್ತು ಪ್ರಾಣಾ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ |
ಕೋಟೀರ್ವಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ||೪೪||
ತತಃ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಃ ಕ್ಷೀಣಕರ್ಮಾ ದಿವಶ್ಚ್ಯುತಃ |
ಸುವರ್ಣಮಣಿಮುಕ್ತಾಢ್ಯಕುಲೇ ಜಾಯೇತ ರೂಪವಾನ್ ||೪೫||

೪೧. ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನೂರಾರು ಜನ ತರುಣಿಯರು ಆತನನ್ನು ವರಿಸುವರು. ಸಮುದ್ರದ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಭೂಮಿಗೇಲ್ಲ ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವನು.

೪೨. ಧನಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ದಾನಿಯೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗುವನು. ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಸುಖಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರಿ ಹೋಗುವನು.

೪೩. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿ, ಉಪವಾಸವ್ರತದಿಂದ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ, ರಮಣೀಯವಾದ ಸಂಧ್ಯಾವಟೆವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾತನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನೈದುವನು.

೪೪. ಕೋಟೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವಾತನು ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೪೫. ಪುಣ್ಯಫಲವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆಳಿದು ಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತು ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ರೂಪವಂತನಾಗಿ ಜನಿಸುವನು.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣಂ

ತತೋ ಭೋಗವತೀಂ ಗತ್ವಾ ವಾಸುಕೇರುತ್ತರೇಣ ತು |
 ದಶಾಶ್ವಮೇಧಕಂ ನಾನು ತೀರ್ಥಂ ತತ್ರಾಪರಂ ಭವೇತ್ ||೪೬||
 ಕೃತಾಭಿಷೇಕಸ್ತು ನರಃ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ |
 ಧನಾಢ್ಯೋ ರೂಪರ್ವಾ ದಕ್ಷೋ ದಾತಾ ಭವತಿ ಧಾರ್ಮಿಕಃ ||೪೭||
 ಚತುರ್ವೇದೇಷು ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ಸತ್ಯವಾದಿಷು |
 ಅಹಿಂಸಾಯಾಂ ತು ಯೋ ಧರ್ಮೋ ಗಮನಾದೇವ ತತ್ಪಲಂ ||೪೮||
 ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಸಮಾ ಗಂಗಾ ಯತ್ರ ಯತ್ರಾವಗಾಹ್ಯತೇ |
 ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಾದ್ಧಶಗುಣಾ ಯತ್ರ ವಿಂಧ್ಯೇನ ಸಂಗತಾ ||೪೯||
 ಯತ್ರ ಗಂಗಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಬಹುತೀರ್ಥಾ ತಪೋಧನಾ |
 ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಂ ಹಿ ತಜ್ಜ್ಞೇಯಂ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ||೫೦||

೪೬. ಬಳಿಕ ವಾಸುಕಿಹೃದದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಭೋಗವತಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ದಶಾಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವುಂಟು.

೪೭. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬರುವುದು. ಅವನು ಧನಾಢ್ಯನೂ, ರೂಪವಂತನೂ, ಸಮರ್ಥನೂ, ದಾನಿಯೂ, ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ಆಗುವನು.

೪೮. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆ, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯು ತಿದ್ದರೆ, ಅಹಿಂಸಾವ್ರತವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅವೇ ಪುಣ್ಯವು ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಬರುವುದು.

೪೯. ಗಂಗಾನದಿಯು ಹರಿಯುವ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮವಾದುದು. ಆ ನದಿಯು ವಿಂಧ್ಯತೀರ್ಥದೊಡನೆ ಸೇರುವ ಸ್ಥಲವಂತೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು.

೫೦. ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಹಲವು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ತಪಸ್ವಿಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಗಂಗಾನದಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದೋ ಅದೇ ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರಿಯಬೇಕು.

ಕ್ಷಿತೌ ತಾರಯತೇ ನುತ್ಯಾನ್ನಾ ಗಾಂಸ್ತಾರಯತೇಽಪ್ಯಥಃ |

ದಿವಿ ತಾರಯತೇ ದೇವಾಂಸ್ತೇನ ತ್ರಿಪಥಗಾ ಸ್ಮೃತಾ

||೫೧||

ಯಾವದಸ್ಥಿನಿ ಗಂಗಾಯಾಂ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಹಿ ಶರೀರಿಣಃ |

ತಾನದ್ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ

||೫೨||

ತತಃ ಸ್ವರ್ಗಾತ್ಪರಿಭ್ರಷ್ಟೋ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಪತಿರ್ಭವೇತ್ |

ತೀರ್ಥಾನಾಂ ತು ಪರಂ ತೀರ್ಥಂ ನದೀನಾಂ ತು ಮಹಾನದೀ |

ಮೋಕ್ಷದಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮಹಾಪಾತಕಿನಾಮಪಿ

||೫೩||

ಸರ್ವತ್ರ ಸುಲಭಾ ಗಂಗಾ ತ್ರಿಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ದುರ್ಲಭಾ |

ಗಂಗಾದ್ವಾರೇ ಪ್ರಯಾಗೇ ಚ ಗಂಗಾಸಾಗರಸಂಗಮೇ |

ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದಿವಂ ಯಾಂತಿ ಯೇ ಮೃತಾಸ್ತೇಽಪುನರ್ಭವಾಃ

||೫೪||

೫೧. ಗಂಗಾನದಿಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ, ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತ್ರಿಪಥಗೆ ಎಂದರೆ ಮೂರು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

೫೨. ಮೃತಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟನ್ನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆತನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೫೩. ಬಳಿಕ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆಳಿದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ರಾಜನಾಗಿ ಜನಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಗಂಗಾನದಿಯು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಘೋರವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವುದು.

೫೪. ಗಂಗಾನದಿಯ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೆಯೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುವು; ಆದರೆ ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ಪ್ರಯಾಗ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಸಾಗರಸಂಗಮ ಎಂಬ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವು ಬಹು ದುರ್ಲಭ. ಎಂದರೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಭಾಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗವೂ, ಮೃತಪಟ್ಟರೆ ಮೋಕ್ಷವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಪಾಪೋಪಹತಚೇತಸಾಂ |

ಗತಿಮನ್ವಿಷ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಗಂಗಾಸಮಾ ಗತಿಃ

||೫೫||

ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂ ಚ ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ |

ಮಹೇಶ್ವರಶಿರೋಚ್ಚ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪಹರಾ ಶುಭಾ

||೫೬||

ಕೃತೇ ತು ನೈಮಿಷಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಪುಷ್ಕರಂ ಪರಂ |

ದ್ವಾಪರೇ ತು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕಲೌ ಗಂಗಾ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ

||೫೭||

ಗಂಗಾಮೇವ ನಿಷೇವೇತ ಪ್ರಯಾಗಂ ತು ವಿಶೇಷತಃ |

ನಾನ್ಯತ್ಕಲಿಯುಗೇ ಘೋರೇ ಭೇಷಜಂ ನೃಪ ವಿದ್ಯತೇ

||೫೮||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾತ್ಸ್ಯೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಯಾಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ
ಷಡಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೫೫. ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿ, ದಿಕ್ಕು ತೋರದೆ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕುದೆಂದರೆ ಗಂಗಾನದಿಯೊಂದೇ. ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೫೬. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಜಟಾಭಾರದಿಂದ ಇಳಿದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತ, ಸಕಲ ಜಂತುಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುವ ಗಂಗಾನದಿಯು ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಮಂಗಲವಾದುದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಂಗಲ ಕರವಾಗಿದೆ.

೫೭. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೋ ಎಂದರೆ ಗಂಗಾನದಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

೫೮. ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ಓ ರಾಜಾ, ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಪಸರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಔಷಧವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಸಹ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ವಾಹನವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಬಾರದು. ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದ ವನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾದಷ್ಟು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ವಟಮೂಲ, ಸಮುದ್ರಕೂಪ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಹಂಸಪ್ರಪತನ ಮುಂತಾದುವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಅನಂತಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಯಮುನಾನದಿಗಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಗಂಗಾನದಿಯು ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಬಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಷಠವೆಂದರೆ ಗಂಗಾ ನದಿಯೆಂದೇ. ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳಗೆ
ನೂರಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.